

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 27. februarja 1981
Leto XXXIII. - Štev. 4
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Nevarnost «generalne vaje» v Madridu

Mlada španska demokracija je spet v nevarnosti. Pred nekaj dnevi je skupina pripadnikov orožniškega zbora «Guardie civil» (policije) vdrla v dvorano španskega parlamenta, ko je potekalo glasovanje o zaupnici novi centristični vladi Calva Sotela. S streljanjem so prisilili člane parlamenta, da so se vlegli, poveljnik Guardie civil pa je sporočil, da je bil izveden državni udar. Istočasno je v Valenciji znani fašistični aktivist, general Milans del Bosch, oklical stanje pripravljenosti, prepričan, da bo za seboj potegnil še druge vojaške enote.

K sreči se je zadeva iztekla v 24 urah, za seboj pa je pustila težke sume in nejasen politični obračun.

Poskusimo najprej odgovoriti na nekatera vprašanja. Kako to, da je v Španiji nastala priložnost za poskus državnega udara fašističnega značaja? Kako to, da je bila španska demokracija tako rahla? Zakaj «golpe» ni uspel? Kakšne so mednarodne podpore, ki so jih uživali pučisti?

Začnimo po vrsti. Priložnost za poskus državnega udara so ostanki frankizma iskali v zadnjih letih večkrat. Pri tem ne gre pozabiti, da se demokracija v Španiji ni pojavila s krepkim zasokom (el cambio), kot so želeli napredni krogi, pač pa pod varstvom evropske gospodarske skupnosti, burbonske kraljevine in NATO, čeprav Španija ni njena formalna članica. Najbrž so se španski vodilni krogi že pred leti zavedeli, da fran-

kizem ne bo preživel Francisca Franca. nasprotno, s tem bi nastala nevarnost (zanje), da bi prehod od fašizma do demokracije bil bolj dramatičen in rezek, nekako po portugalskem receptu. (Tedadaj Portugalska še ni bila «normalizirana» z odločilno pomočjo same levice, ki je bila in je tako razklana, da skozi odprte vrzeli kuka na površje stara reakcija). Tako je prišlo do kompromisa. Francov naslednik, kralj Juan Carlos Burbonski, se je obvezal, da bo obnovil demokracijo v državi, razpisal volitve za parlament in oblikoval novo ustavo.

V zameno pa so demokratične stranke morale sprejeti državo tako, kot je bila za časa Franca. Predvsem so ostali na vodilnih mestih vojske in policije stari frankisti... Najprej ustavodajna skupščina, nato parlament sta skušala demokratizacijo razvijati postopno, vendar odločno. Narodnostno nešpanski deželam so priznali avtonomijo, tisk je popolnoma svoboden, sindikati tudi. Na vlado je prišla stranka relativne večine UCD (Union del centro democratico), ki je zmes liberalcev, katoličanov in drugih meščanskih skupin. Premier Adolfo Suarez si je zagotovil parlamentarno večino s podporo zmernih poslancev iz nekaterih španskih dežel, v opoziciji pa so ostali socialisti Felipeja Gonzalesa ter komunisti Santiaga Carrilla. Objektivno je nastala celo možnost levičarske alternative na prihodnjih volitvah, če bi se v Španiji položaj umiril vsaj toliko, da bi se razblinil strah pred levico.

Kaj je, torej, rahljalo špansko demokracijo? Predvsem terorizem in skomine represivnih teles španskega državnega aparata po čimbolj trdi roki. S terorizmom prednjačijo baskovski separatisti, ki so za časa frankizma in kastilskega centralizma vodili dosleden narodno osvobodilni boj, sedaj pa se ne zadovoljujejo več z avtonomijo, niti ne mislijo voditi svojega političnega boja v iskanju zavezništev s španskimi demokratičnimi in naprednimi silami. Domala vsakodnevni napadi na policijske guardie civil, vojske in trgovce pričajo, da se je «vojaški del» organizacije ETA odločil za destabilizacijo španske demokracije v upanju, da bo splošna kriza dala večji maneverski prostor baskovskemu separatizmu. Pri tem je ETA uživala dokajšnjo podporo med prebivalstvom, ki se še vedno boji španskega centralizma in nasprotuje polovičnim reformam, obenem pa se ni ootreslo nacionalistične zablode, ki odklanja stike z naprednim delom večinskega naroda.

V tem času je dozorevala tudi politična kriza na španskem vrhu. Botrovali so ji mnogi interesi, ne nazadnje tudi računi o skorajšnjem vstopu v evropsko gospodarsko skupnost in možnosti priključitve atlantskem paktu. V Suarezovi stranki centra so postali najglasnejši demokristjani, ki bi radi obnovili staro oblast klerikalne organizacije «Opus Dei». UCD je grozil razkol, medtem ko so policijski vrhovi začeli kritizirati Suarezja, češ da je preveč popustljiv do teroristov in noče omejiti državljskih svoboščin. Odnosi so se tako zrahljali, da je Suarezova vlada zašla v krizo, demokristjani so sicer ostali v skupni stranki, vendar so zahtevali več oblasti zase. Padel je predlog o novi vladi in novem premierju Calvu Sotelu. Ob prvem glasovanju Sotelova vlada ni prejela potrebne večine, vendar je imela še eno možnost. Poskus državnega udara se je torej razvil v trenutku, ko je bilo v Španiji pravo brezvladje. Guardia civil je vdrla v parlament, ki je pravkar razpravljal o tem, ali naj Sotelovi vladi podeli zaupnico, medtem ko so baskovski teroristi ugrabili skupino tujih konzulov in s tem izsiljevali javno mnenje.

In vendar «golpe» ni uspel. Kljub temu pa se ni mogoče izogniti sumom, da ni nastal sam od sebe in da je užival podporo v nekaterih političnih krogih desnice in tudi v svetu. Če ne moremo obtožiti nove ameriške uprave predsednika Reagana, njegovih sodelavcev in

Coronel Tejero grozi s predsedniškega pulta z orožjem

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pomladi bomo spet šli na volišča

Referendumi: štirikrat NE, dvakrat DA

Smo proti odpravi zakona o splavu, o zaščiti javnega reda in o orožnem listu, pač pa smo za odpravo dosmrtno ječe in vojaških sodišč v mirnem obdobju

Referendumi, nebodijih treba. Ustavodajna skupščina je z njimi hotela potrditi suverenost ljudstva, ki lahko popravi zgrešene izbire izvoljenih parlamentarcev v njihovem zakonodajnem delu. Če je neki zakon zgrešen ali v nasprotju z željami ljudstva, lahko slednje z referendumom zakon odpravi in tako prisili zakonodajalca, da izda novega, v skladu z željami večine volilcev. To je bilo demokratično načelo, ki je vodilo člane ustavodajne skupščine, ki so se obnem zavedali, da bi referendum za vsako neumnost lahko tudi škodoval demokraciji. Sklenili so, da njihovo izvedljivost omejijo predvsem vsebinsko. Tako niso možni referendumi o vprašanih finančnega značaja, ker bi v nasprotnem primeru ukinili vse davke in pokopali državo, kakor tudi niso možni referendumi o vprašanih ustavnega ali mednarodnega značaja. Končno je ustavodajna skupščina sklenila omejiti referendum na najpomembnejša vprašanja tudi s tem, da je določila potrebno število podpisov za izpeljavo referenduma. V letih takoj po drugi svetovni vojni je pol milijona podpisov bilo zelo veliko. Predpostavljali so, da mora za pol milijona podpisov (tedaj je bilo volilcev manj kot 20 milijonov) biti že dovolj razširjena v družbeni zavesti tematika, o kateri želi nekdo preverjanje z referendumom.

Minila so več kot tri desetletja, marsikaj se je medtem spremenilo. Sredstva množičnega obveščanja ustvarjajo družbeno zavest že na kapilarni ravni, saj prideta radio in televizija v vsako družino. Vsi vedo vse. Zbrati 500 tisoč podpisov ni več zapletena stvar, prav nasprotno, radikalci dokazujejo, da jih je mogoče zbrati zares za vsako neumnost. Tako smo od časa do časa prisiljeni vzeti na znanje, da je ta stranka sprožila referendum o tem ali onem vprašanju, glede na njene volilne in druge interese.

Značilno pa je zadržanje radikalcev do referenduma. Zanje ne velja mnenje ustavodajalcev, da so referendum izraz ljudske volje in torej pozitivnega odnosa do zakonodajnih skupščin. Kajti z ene strani radikalci uvajajo v vsakodnevno parlamentarno prakso obstrukcijo in tako hromijo zakonodajalsko oblast, z druge strani pa skušajo z referendumom na vsakem koraku poglobljati prepad nezaupanja med ljudstvom in parlamentom, oziroma strankami, ki so v njem zastopane.

Ne gre za naše domneve, pač pa za deklariran program radikalne stranke, določen na njenih vsakoletnih kongresih. Pri tem pa radikalci izbirajo vsebinsko referendumov po presoji lastnih političnih koristi, ne pa v zvezi s tem, ali so zakoni dobri ali slabi. Celotno se do-

gaja, da predlagajo referendum, za katere vnaprej vedo, da ne bodo prodrli z lastnim predlogom, vendar vedo, da bo negativni izid prav tako politično vplival na družbeno zavest in torej odnos med ljudstvom in organizirano demokracijo. To je pa tudi njihov glavni cilj...

Tako se je torej zgodilo, da so radikalci lani zbirali podpise za nič manj kot 10 referendumov. Skoraj istočasno so se pojavili tudi organizirani klerikalci («gibanje za zaščito življenja»), ki so zbrali podpise za odpravo zakona o prekinitvi nosečnosti. Tudi v tem primeru jih niso bogve kaj vodili moralni presodki, pač pa predvsem politična presoja o možnosti ponovne vzpostavitve vpliva cerkve na družbeno življenje in dogajanje, čeprav bi to terjalo na tisoče življenj žensk, ki bi izkrvavele pri mazačih ob skrivnem splavu.

Ustavno sodišče je ocenilo vsebino predlaganih referendumov in jih skrčilo na polovico. To pomeni, da bomo sredi maja glasovali na šestih vprašalnih polah o šestih vsebinsko različnih vprašanih.

Poglejmo najprej, o čem bomo glasovali in tudi, kakšna stališča je zavzel do teh vprašanj februarski plenum CK KPI. **PREKINITEV NOSEČNOSTI.** Glasovali bomo dvakrat, ker gre za dva referenduma. Prvega so predlagali radikalci, drugega pa klerikalci. Politično stremita oba k temeljiti spremembi obstoječega zakona o prekinitvi nosečnosti, čeprav radikalci stremijo k največji liberalizaciji, zaradi česar naj bi prekinitve nosečnosti bila odslej zasebno-tržna zadeva, klerikalci pa skušajo zakon domala ukiniti, saj bi po njihovem bil dovoljen samo «terapevtski splav», ko je ogroženo življenje nosečnice.

Kakor vse druge laične sile (PSI, PdUP, PSDI, PRI, PLI itd.) smo tudi komunisti za to, da ostane zakon tak, kot je. Ni ravno najboljši, pa tudi najslabši ne. Prekinitve nosečnosti je problem, ne pa rešitev. Zatiskati oči pred problemom pa je hinavsko. To delajo klerikalci, ki jih prav nič ne briga, če bi ženske še dalje umirale pri mazačih, glavno da je morala pred javnostjo zaščitena. Radikalci nasprotno menijo, da je prekinitve nosečnosti lahko običajno sredstvo za načrtovanje družine, kot kozarek vode, takorekoč povsod na zasebni ravni. Tudi tega ne sprejemamo. Zato CK KPI predlaga volilcem, da z dvakratnim NE potrdijo sedanjo zakonodajo.

DOSMRTNA JEČA. Dobro vemo, da je težko govoriti o odpravi dosmrtno zaporne kazni v trenutku, ko drugi zbirajo podpise o uvedbi smrtne kazni. In vendar menimo, da je odprava dosmrtno ječe novo pričevanje sodobne civilizacije, ki pri odmerjanju kazni mora predvsem upoštevati možnost rehabilitacije,

ponovne družbene vključitve kaznjencev, ki so ali bodo odplačali svoj dolg družbi. V tem skislu je KPI svoj čas predlagala, naj bi najvišja zaporna kazen bila 40 let ječe, kar ni malo! Dosmrtno ječo pa imenujejo sodniki in odvetniki tudi «civilno smrt», saj obsojenec ve, da bo umrl v ječi in nima zato več nobenega moralnega vzgiba, da bi se popravil ali spremenil. Nasprotno, edina misel mu je, kako bi ušel iz ječe. Dolga desetletja odvzema svobode so že sama po sebi strahotna kazen, ki vendar dopušča možnost končne rehabilitacije. V tem pa je edina pomembna razlika z dosmrtno zaporno kaznijo. CK KPI poziva zato volilce, naj glasujejo DA, se pravi za odpravo dosmrtno ječe, predvsem iz moralnih in civilizacijskih razlogov.

ZAKON O ZAŠČITI JAVNEGA REDA IN PROTI TERORIZMU. Radikalci predlagajo njegovo ukinitve. Zakaj, ni treba posebej razlagati, saj je njihov lažni «garantizem» prevečkrat mejil na pajdašenje s terorizmom. Dogodki z ugrabitvijo sodnika D'Urso so bili še najbolj zgovorni. KPI je sicer imela pomisleke glede nekaterih aspektov zakona, predvsem kar zadeva policijski pripor. Pa še tega so radikalci posredno potrdili s svojo obstrukcijo v poslanski zbornici. Odprava zakona o javnem redu pa bi, med drugim, preprečila dosego nekaterih pozitivnih rezultatov, kot so naprimer množična kesanja teroristov, ki so doslej zadala najhujše udarce terorističnim organizacijam. Kljub pomislekom o vsebini nekaterih členov zakona, CK KPI poziva volilce, naj s svojim NE potrdijo zakon o zaščiti javnega reda in proti terorizmu.

ZAKON O NOŠENJU OROŽJA. Utvaro si dela, kdor misli, da pomeni odprava zakona o pravici do zasebne posesti in nošenja orožja tudi avtomatično odpravo nasilja in zločina. Teroristi, navadni kriminalci gotovo ne gredo na kvesturo po orožni list. Orožje nosijo brez dovoljenja. Pač pa rabijo dovoljenje zasebniki, ki želijo braniti svojo imovino ali osebno varnost, zapriseženi čuvaji, nočni čuvaji tovarn in bank, marsikdaj mestni stražniki in na tisoče in tisoče lovcev. Najbrž ni naključje, da so radikalci referendum, ki naj odpravi orožni list povezovali z referendumom, ki naj prepove lov na vsem italijanskem ozemlju. CK KPI poziva volilce, naj s svojim NE potrdijo obstoječo zakonodajo.

VOJAŠKA SODIŠČA V MIRMEN OBDOBJU. Za kaj gre, najbolje vedo vsi mladi bralci, ki so šli skozi vojaški nabor in preživeli leto dni v vojašnicah. Kolikokrat so jim nadrejeni grozili z Gaeto

(Nadaljevanje na 8. strani)

Preverjanje političnih odnosov med strankami na Tržaškem

Pokrajina, občina in Nabrežina

Teden, ki se je pravkar iztekel, so označevala predvsem srečanja med odposlanstvi političnih strank v okviru preverjanja odnosov in programov v krajevnih upravah na Tržaškem.

Lansko poletje je bil namreč sklenjen petstranski sporazum demokratičnih sil za upravljanje tržaške pokrajine. Komunisti smo dogovor sprejeli po daljšem posvetovanju z osnovnimi organizacijami partije, vendar pod pogojem, da bo sporazum pomenil pravi politični zasak v tržaškem političnem življenju in v odnosih med demokratičnimi strankami. Poudarili smo, v tem dogovoru, da mora nastala koalicija petih strank biti «alternativna» Listi za Trst in njeni občinski upravi v Trstu. Dogovor je vseboval natančno določilo o enakopravnosti strank koalicije, ne glede na to, da komunisti (najmočnejša skupina med petimi podpisniki dogovora) neposredno niso sodelovali v pokrajinski upravi s svojimi odborniki. KPI je, v popolnem nasprotju z vsedrjavno linijo stranke, požrla to diskriminacijo, prepričana, da je to v splošno korist boja demokratičnih sil v našem mestu, ki ga zastrupljata nacionalizem in zmernost Liste za Trst in njenih zaveznici na levici in desnici. Končno je bilo v dogovoru rečeno, da se bodo demokratične stranke v tržaškem občinskem svetu iz opozicije trudile, da bi ob glavnih vprašanih mesta zavzele sorodna stališča in jih uveljavljala pri najpomembnejših izbirah.

Žal, ni bilo tako. Minilo je več kot pol leta, pa se ni spremenilo skoraj nič. Predvsem se ni bogve kaj spremenilo v odnosih med strankami v tržaški občini, kjer je KD že od samega začetka spremenila termine političnega dogovora in poudarila, da ne bo sodelovala s komunisti. V vsakodnevni praksi smo bili priča sodelovanju med KD in Cecovinijevo upravo. V posameznih trenutkih smo komunisti imeli celo vtis, da je bila glavna skrb demokristjanov, kako glasovati vedno tako, da so se razlikovali od komunistov in drugih naprednih sil. Ob glavnih izbirah, kot je bila — naprimer — urbanistična varianta št. 25, pa je prišel do izraza tih (vendar vsebinski) dogovor med Listo za Trst in krščansko demokracijo. Isto se je dogajalo vsakokrat, ko je bilo treba poudariti različnost političnih usmeritev v zvezi z bodočnostjo našega mesta.

Kaj pa pokrajinska uprava? Za kontinuiteto s prejšnjo, levičarsko pokrajinsko upravo v Trstu, ni bilo mogoče računati na dejstvo, da so v novi pokrajinski upravi sodelovale tri stranke - PSI, PSDI in SSK.

Komunistične odbornike so v novem odboru zamenjali demokristjani. To se je kmalu poznalo, kot so se poznale posledice dejstva, da je KD vključila v pokrajinski odbor dva svoja odbornika, ki sta od vsega začetka nasprotovala dogovoru demokratičnih sil in ga sabotira-

la. KD je v kratkem času prevzela vodilno vlogo v pokrajinskem odboru, ki mu je predsedoval (in mu še sedaj predseduje) socialist Gianfranco Carbone. Vplis ostalih manjših strank (PSDI in SSK) v odboru je bil tako majhen, da smo lahko upravičeno zapisali, da ga ni bilo občutiti. Predvsem pri oblikovanju proračuna za leto 1981. Razen demokristjanov in socialističnega predsednika, so vsi partnerji programskega dogovora izvedeli za številke in izbire proračuna tedaj, ko je bil predložen v pokrajinskem svetu, na javnih seji. Odbornika PSDI in SSK torej sploh nista sodelovala pri pripravi proračuna? Zgleda, da je prav tako. Komunisti smo prav tako, v popolnem nasprotju z dogovori, izvedeli za proračun v dvorani pokrajinskega sveta, ne pa na predhodnih pogovorih ali v pristojnih komisijah. Gre za kršenje temeljnih postavk dogovora in podpisane programa.

Kaj pa ostale točke? Med pomembnejšimi točkami podpisanega programa je bil sklep, da bo enotna delegacija pokrajinskega sveta odpotovala k rimski vladi z zahtevo, naj pospeši odobritev zakona za globalno zaščito Slovencev. To se v šestih mesecih ni zgodilo! Izvedeli smo le, da je predsednik pokrajine Carbone, po pogovoru s Forlanijem v zvezi z usodo miljske ladjedelnice Alto Adriatico, izročil vladnemu predsedniku pismo, v katerem ga opozarja na probleme slovenske manjšine. Resnici na ljubo, se s tem ne moremo zadovoljiti, kot tudi ne moremo trditi, da je bilo s to potezo zadoščeno programski obvezi o enotni delegaciji.

In še in še bi lahko naštevali razloge našega nezadovoljstva. Ker pa smo se v petstranskem sporazumu itak obvezali, da bo splošno politično preverjanje pred glasovanjem o pokrajinskem in občinskih proračunih, je prav, da pridejo vsa ta vprašanja na dan.

Komunisti smo sprožili preverjanje z dvostranskimi srečanji med vsemi strankami, razen fašistov. Tudi z Listo za Trst, čeprav poudarjamo alternativnost KPI do njene politike.

V tem času se je nekaj spremenilo tudi na vsedrjavni ravni. CK KPI je potrdil linijo «demokratične alternative» dosežanju demokratskemu sistemu vladanja, pri čemer stremimo k združevanju vseh poštenih in naprednih sil ob jasno začrtanih programih ozdravljanja italijanske družbe, politike in gospodarstva.

V Trstu pomeni «demokratična alternativa» predvsem novo politično vzdušje odpiranja, ne pa ustvarjanje koalicije in zavezništva na papirju. Zato smo na seji izvršnega komiteja tržaške federacije KPI izdelali sintezo programa v petih točkah, glede katerega želimo prejeti odgovor vseh političnih sil. Ne gre nam za politično alhimijo, pač pa za vsebinsko dogovarjanje, brez vsakršnih

predsodkov ali diskriminacij. Kajti prepričani smo, da pomeni naših 5 točk «program demokratične alternative» za preporod Trsta v osemdesetih letih. Če politične sile naših točk ne bodo sprejele, jih ne bomo zavrgli. Ostajajo naš program, ob katerem bomo združevali vse zdrave sile tržaške družbene skupnosti.

Poglejmo, kaj vsebuje program 5 točk.

1) GLOBALNA ZAŠČITA SLOVENCEV. Prepričani smo, da v Trstu in deželi ni mogoče govoriti o demokratičiji, če se pred tem ne zagotovi popolna enakopravnost slovenski narodni manjšini. Pri tem pa se ne smemo zadovoljiti z besedami, saj so jih Slovenci že sili, vsaj toliko, kot ostali Tržačani praznih obljub rimske vlade. Zato poudarjamo, da morajo demokratične sile izvajati oster pritisk na rimski parlament, da se bo čimprej pričela razprava o osnutkih za zakonsko zaščito naše manjšine. Cilj naj bo odobritev zakona za globalno zaščito pred koncem leta vsaj v eni izmed dveh zbornic parlamenta, kar je realistično mogoče. Stranke, ki pristanejo na to točko, morajo prilagoditi zahtevi po enakopravnosti Slovencev tudi svoje obnašanje in zadržanje v javnosti. Emblematično bo zato njihovo zadržanje ob zahtevi, naj se Slovincem zagotovi pravica, da javno spregovorijo na Trgu Unità v Trstu.

2) ANTIFAŠIZEM. Ni dovolj odgovarjati od primera do primera na razne provokacije in atentate. Fašizem je treba pobijati v javnem mnenju vztrajno in povsod, predvsem s skupnimi vzgojnimi pobudami po šolah, kajti Trstu je krvavo potrebna «antifašistična kultura».

3) MEDNARODNO SODELOVANJE, PREDVSEM Z JUGOSLAVIJO, kar pomeni izvajanje vseh določil osimskega dogovora. Glede uresničitve mešane industrijske cone je potrebno vpreči vse napore, da bo mogoče v najkrajšem času uresničiti prve mešane italijansko-jugoslovanske industrijske pobude v okviru proste cone, pa čeprav ne na Krašu. V tem smislu je potrebno konstruktivno sodelovanje vseh krajevnih oblasti z deželno upravo, da bo mogoče predlagati vladi tako novo lokacijo proste industrijske cone, s katero se bodo strinjali prizadeti prebivalci.

4) INDUSTRIALIZACIJA TRSTA, kar pomeni predvsem, da je treba braniti sedanjemu industrijski potencial Trsta in ga nato še razvijati v stalni povezavi z interesi tržaškega luškega in pomorskega gospodarstva. Bodočnost Trsta ni v kramarstvu, pač pa v industriji, ki naj nudi kakovostno zaposlitev novim pokolenjem.

5) AVTONOMIJA V ENOTNOSTI DEŽELE, torej na osnovi deželne reforme, ki naj se decentrira s kompenzatoriji, katerim naj dodeli pristojnosti na področju načrtovanja in upravljanja

(Nadaljevanje na 8. strani)

Iz tujega tiska

Osvobojeno ozemlje pod salvadorskim ognjenikom

Haigh napoveduje »novo« politiko v osrednji Ameriki

Ameriški zunanji minister general Haigh se je 3. februarja sestal z zunanjimi ministri sedmih latinskoameriških držav na sedežu Organizacije ameriških držav (OAD) v Washingtonu. Organizacija se je sestala, da bi proučila posledice konflikta med Ekvadorjem in Perujem. Ker sta se medtem državi sporazumeli za ustavitev sovražnosti, se je Haigh pogovarjal predvsem o položaju v Salvadoru. Po informacijah iz diplomatskih krogov je Haigh svojemu venezuelskemu kolegu Joseju Albertu Zembranu izjavil, da je ameriška vlada nesporno ugotovila, da je v mali srednjeameriški republiki (Salvador) »množična kubanska intervencija«, ki da je včasih »opravljena s posredništvom Nikaragve«.

Diplomatski krogi, ki so posredovali to informacijo, menijo, da utegne Haighova izjava pomeniti, da bo Washington na nov način reagiral na krizo v osrednji Ameriki, posebej še, ker je bil dan pred njegovo izjavo odpoklican iz San Salvadorja ameriški veleposlanik Robert White. Iz Washingtona so takoj poslali v San Salvador provizoričnega veleposlanika Frederica Chapina, ki ga je bil predsednik Carter imenoval za podsekretarja za medameriške odnose. V San Salvadorju pa so 3. februarja eksplodirale bombe, ki so delno porušile zgradbo prosvetnega ministrstva. Kakšen pa je položaj na osvobojenem ozemlju, ki ga nadzirajo revolucionarne čete?

»Ali v tvoji deželi prilete letala in bombardirajo polja? Ali v tvoji deželi nacionalna garda vdira v hiše in ubija ljudi?« Fantiča

sta bila stara kakih deset let. Sinova kmečkega delavca, rojena na pobočju ognjenika San Vicente ali Chinchontepec, če uporabimo indijansko ime. Rada bi zvedela, kako se vrta svet zunaj njunega, dvakrat zaprtega prostora. Njun prostor je zaprt, ker živi podeželje v drugem obdobju kot mesta; zaprt tudi zato, ker je pobočje ognjenika, ki se vzpenja 2.200 metrov visoko, postalo trdnjava osvobojenega ozemlja.

Ura je 19. Smo ob vznožju gore, pred cerkvijo iz blata in prekrito s staro pločevino; v njej je sedaj bolnišnica. Nekaj ranjencev sedi zunaj, poslušajo radio in kadi redke cigarete. Večerja je skromna: pol menažke koruze in rdečega fižola. Oddelek gverilcev se odpravlja na pátrolo. Nekateri imajo električne baterije, a jih prižigajo le izmenično, da bi varčevali z njimi.

Druga skupina prinese na nosilih ranjenca. Ranjen je bil 11. januarja pri napadu na mestece Zacatecoluca. Najprej so ga negovali na rdečem križu, kamor so vsak dan prihajali vojaki nacionalne garde in mu grozili, da ga bodo ubili. Kljub prestreljenemu trebuhu in prestreljeni levici je neke noči zvezal posteljne rjuhe, se po njih spustil na tla in pobegnil. Hodil, ali bolje, vlekel se je ves dan, preden je prišel do osvobojenega ozemlja; s seboj je prinesel še vrečo zdravil, ki jih je nabral v bolnišnici in ki jih na osvobojenem ozemlju manjka.

Osvobojeno ozemlje Chinchontepec

Osvobojeno ozemlje zajema obdelovalno zemljo okrog ognjenika. Skupaj pridelujejo koruzo, riž in fižol, kolektivno delijo pridelek med nekaj tisoč ljudi, ki tu živijo. Kmet Sebastian, ki je nekakšen ljudski odbornik na enem od področij osvobojenega ozemlja, pravi: »Vsak dan se dogovorimo, kaj je treba opraviti, in o tem, kako bomo razdelili delo. Borci nas včasih varujejo, toda največkrat se moramo zanesti na svoje oči in noge. Vojska ne prihaja sem, pač pa vdirajo na to območje oborožene skupine polvojaških organizacij.« Potem nas je Sebastian zapustil; odšel je nadzorovat karavano mul, natovorjenih s koruzo, ki jo je ščitil oddelek borcev, oborožen z najraznovrstnejšim orožjem: od brzostrelke do frače.

Cayetana je vasica, ki šteje nekaj ilovnatih koč, od katerih je polovica podrtih. V tej vasici so se leta 1971 prvič organizirali najemniški kmečki delavci, da bi dobili boljše mezde. Leta 1974 je nacionalna garda šest teh delavcev ubila, ko so se vrnili z dela na polju. Takrat se je sprožil proces, v katerem je to področje postalo trdnjava revolucionarnega gibanja. Vaščani vasice so doživeli še več napadov nacionalne garde, ki je ubila nekaj ljudi; ostali so se od prvega do zadnjega vključili v revolucionarno gibanje. Kmet, ki nam pripoveduje zgodovino te vasice, je tako prepričan v pravičnost svoje stvari, da označuje vpade nacionalne garde kot »agresijo« ali »invazijo«. »Zadnji napad nacionalne garde je bil maja lani. Več kot 3.000 jih je bilo. Prodrli so po pobočju ognjenika, na pol poti do vrha. Takrat se je branila samo vaška zaščita. Redne ljudske vojske še ni bilo. Toda v treh dneh so se morali napadalci umakniti. Naša taktika je bila preprosta. Čež dan smo se razkropili in se poskrili, ponoči pa smo jim pobili straže:«

Kot povsod v Salvadorju se tudi na območju Chinchontepeca čudno prepleta vojno vzdušje in normalno življenje. Nenehno je v zraku nevarnost, da priderejo »eskafroni smrti« in ta nevarnost daje vtis vojnega stanja. Toda kmetje prinašajo v bolnišnico sadeže, ki jih dele ranjencem, ženske pa

prinašajo iz bližnjega mesta velike kocke ledu, ki jih prodajajo po 15 centimov. Vrhunec razkošja pa so topli vreli, v katerih se vsi kopajo, da bi se sprostili, osvežili in očistili prahu.

Taktični umik in reorganizacija

Gverilski štab nas sprejme v zapuščeni kmečki hiši. Ko čakamo na poveljnika, klepetamo z borci, fanti in dekleti. Ljubezenska razmerja so dovoljena, toda pod strogo kontrolo organizacije. »Moramo paziti, da osebni problemi ne bi škodovali našemu delu,« pove borka.

Kako so zašli v vrste revolucionarne armade? »Zato, ker je bilo to naša dolžnost,« pravi dvajsetletni fant. S težavo opisujejo svoje življenjske zgodbe in izkušnje; v njih je veliko trpljenja. Mnogim od borcev so

Ta optimizem je nekoliko omiljen s priznanjem, da obstajajo tudi hude težave in slabosti: logistika, zveze, pomanjkanje modernega orožja in pomanjkanje ljudi, ki bi z modernim orožjem znali ravnati, pa nesposobnost, da bi vskladili širši napad na večje mesto. Glede podpore, ki jo

borci uživajo pri ljudeh, pa pove Miguel tole: »Veliko naših kadrov je moralo zbežati iz mest zaradi nasilja, ki vlada v njih; ljudje se bojijo. Kljub temu so nam dali jesti in pokazali, kako priti po strehah do vojašnice. Dejstvo pa je, da meščani Zacatecoluca niso množično prišli na ulice, ko smo napadli vojašnico. Prepričani pa smo, da se nam bodo pridružili, kakor hitro bomo močnejši.«

ubili kakega člana družine. Dekle nam je pripovedovalo: »Nekega dne je prišel nekdo od rdečega križa k njenemu očetu in mu rekel, naj pride v mrtvašnico, da bi identificiral truplo svoje hčerke, to je njene sestre. Oče, ki je tako prepoznal hčerkino truplo, je bil začuden, ker je videl, da je noseča, medtem ko dva dni prej ni bila. Ko so jo uslužbenci slekli, so odkrili, da so ji morilci razparali trebuh, vanj vtaknili glavo njenega zaročenca, in ga spet zašili...«

Poveljnikom je ime Luis, Miguel in Juan. Stari so 25, 27 in 21 let. Že nekaj let se ukvarjajo z vojaško in politično organizacijo v gverili. Območje kontrolirajo Ljudske sile za osvoboditev, to je ena od petih skupin, ki sestavljajo osvobodilno fronto Farabundo Martí. Oni so v noči od 10. na

11. januar napadli 10 kilometrov oddaljeno mestece Zacatecoluca, tri vasi in obalno cesto.

»Izpolnili smo nalogo, ki so nam jo zaupali,« je povedal Luis. »Imeli smo ukaz, naj po možnosti zavzamemo vojašnico, prav tako pa nam je bilo ukazano, da ne vztrajamo, če bi zadeli na prevelike težave. Silovitost našega napada je sovražnika presenetila in videli smo, da se ne bo mogel upirati, več dni. Ubili ali ranili smo kakih sto vojakov, uničili pa smo dva lažja oklepnika in dva helikopterja. S »topom« lastne proizvodnje smo v notranjost vojašnice »izstrelili« dinamit. Od takrat imajo vojaki navado, da se zabarikadirajo za zidovi vojašnice.

Sedaj smo v fazi, ko smo se taktično umaknili in se reorganiziramo, potem pa bomo prešli v širši napad. V preteklosti smo napravili tudi več propagandističnih napak, toda v naših očeh končna ofenziva ni bila nikoli podvig, ki bi ga opravili v nekaj urah. Končna ofenziva bo daljše obdobje. Kako dolgo bo trajalo, bo odvisno od naših in sovražnikovih sil...«

Ta optimizem je nekoliko omiljen s priznanjem, da obstajajo tudi hude težave in slabosti: logistika, zveze, pomanjkanje modernega orožja in pomanjkanje ljudi, ki bi z modernim orožjem znali ravnati, pa nesposobnost, da bi vskladili širši napad na večje mesto. Glede podpore, ki jo borci uživajo pri ljudeh, pa pove Miguel tole: »Veliko naših kadrov je moralo zbežati iz mest zaradi nasilja, ki vlada v njih; ljudje se bojijo. Kljub temu so nam dali jesti in pokazali, kako priti po strehah do vojašnice. Dejstvo pa je, da meščani Zacatecoluca niso množično prišli na ulice, ko smo napadli vojašnico. Prepričani pa smo, da se nam bodo pridružili, kakor hitro bomo močnejši.«

Ti problemi, na katere naletiš povsod po deželi, so imeli tukaj manjše posledice kot drugje. Obstaja problem enotnosti v vodenju operacij; na takoimenovani »zahodni fronti« namreč obstaja več različnih štabov brez pravega sodelovanja. Nekdo, ki je sodeloval pri napadu na mesto Santa Anna – z njim smo govorili ob drugi priložnosti – nam je povedal: »Po tem napadu smo prišli do spoznanja, da moramo ustvariti eno samo vojsko in skupno poveljstvo. Za to pa je potreben čas. Vsa težava je v tem, da smo civilisti, ki so se prisiljeni vojskovati. V desetih dneh smo se naučili več, kot prej v desetih letih, ne da bi se pri tem postarali...«

Francis Pisani,
»Le Monde«, Pariz

8. marec ne sme biti samo datum

«Proletarke iz Ravenne se upiramo militaristični propagandi in ponavljamo prekletstvo mater zoper vojno in vojaštvo! Združujemo se v protestu proti disciplinskim družbam in obljubljam, da bomo otroke ljudstva vzgajale v duhu sožitja, miru in internacionalizma!». To je izjava, ki so jo dale ženske na Pokrajinskem zasedanju socialističnih žena v Alfonsinah leta 1913, kot predstavnice takrat še majhnega ženskega gibanja, vendar že zavedajoče se bližnje družbene in kulturne revolucije. Ti prvi znaki združevanja bodo šele po trdi preizkušnji druge svetovne vojne pridobili vedno večjo vrednost in pomen. V povojni dobi bo ženski boj drugačen in se bo v naslednjih letih spreminjal, kot se bo spreminjal način življenja v naši državi. Potreba po ženski emancipaciji, osvoboditvi in uveljavljanju v novi

družbi, postaja vedno večja. Ne samo kot potreba po dokazu, da je ženska enaka moškemu, njemu enakovredna, ampak celo veliko bolj pomembna kot moški sam. Ženska spočne, rodi, neguje, vzgaja, ženska skrbi in dela doma in v službi in ne nazadnje, vsaka skrbi za udobje svoje družine in se zato vsak dan spopada s stalno naraščajočimi cenami, z nemogočim delavnim urnikom, z vsakdanjo dirko jasli-otroški vrtecšola-dom. Je mar čemu čuditi se, če je potem, zvečer, utrujena, nejevoljna in če se počuti nemočna pred skrbmi, s katerimi se bo morala naslednji dan spet srečati, kot sleherni dan.

Tudi proti takemu načinu življenja se moramo boriti, pa čeprav je za omejena obzorja nekaterih tako (ne) življenje normalno, ker smo se pač rodile ženske.

Z druge strani je zopet in nepogrešljivo ženska tista, ki pripomo-

re, da se bančni računi neštetih industrij tako masno daljšajo. Dovolj je, da si ogledamo reklamne lepake po mestnih zidovih: nasmejane, sveže in na pol gole ponujajo vse, od cigaret do moževega mila za britje, povrh vsega pa še sprostijo skrite sanje. Smo pa prav me, ženske, ki takim reklamam najraje nasedamo. Toda, kdo ima pravico prepričati nam, da lahko sanjamo, da nas od časa do časa prime skušnjava in da se uživamo v tisti očarljivi deklici, ki se nam nasmija iz hišnih sten: «Poskusila pa le bom, kdo ve...»

Zato se borimo, da tega nekoč ne bo več, namesto takega nasedanja se moramo lotiti od začetka, spoznati se moramo in poiskati drugje izhod iz stiske, v katero nas vsakdanji stres vklepa. Toda tega se ne smemo spomniti samo enkrat v letu, za 8. marec, ampak nam mora bivati v zavesti od trenutka, ko se zave-mo, da nismo samo enakopravne moškimi, ampak celo veliko bolj potrebne njim samim in celi družbi.

mkr

Ob gostovanju «Ženske se predstavijo» na Opčinah

Bliža se 8. marec, dan žena. Po vseh vaseh, krožkih in društvih se bodo ženske zbrale in proslavljale svoj praznik. Ti prazniki niso samo zabava, petje in smeh, ampak se zanje pripravi kulturni program, priložnostne govore, obravnava se splošne in specifične probleme. Zadovoljni bi bili, če bi nam poslali kak prispevek, oziroma nas seznanili s kakšnimi problemi se srečujete, kako je priznavanje v vaših krožkih potekalo, itd.

Za začetek pa vam mi ponudimo nekaj zanimivosti o skupini brežanskih žena, ki so same ustvarile izviren program, s katerim že dalj časa uspešno gostujejo po slovenskih društvih.

Nerino Švab, ki je tudi voditeljica skupine, smo vprašali, kako je do te zamisli prišlo.

«Lansko leto smo hotele za naš praznik pripraviti malo drugačen program kot se ga sicer prireja za take priložnosti. Stvar se nam je zdela še toliko bolj pomembna, ker smo imeli skupno prireditev v gledališču «F. Prešeren» v Boljuncu. Nekatero točko iz tega programa so takoj požezele precejšen uspeh in tako smo se odločile, da z njimi nadaljujemo».

Predstava pa ni samo na oder postavljena scena, oziroma, zgolj igranje recitiranje in petje. Med eno točko in drugo se Nerina pogovarja s publiko, obravnava probleme, ki jih moški in ženska doživljata v skupnem življenju, poleg tega še odnos družbe do ženske, do njenih problemov, kot so materinstvo in splav. Cela predstava je torej povezana s to nitko.

Veseloigro «Venderig'le na place» je napisala Tatjana Turko in v njej tudi sama nastopa. Tudi tukaj zasledimo mo-

ralo in sicer, da se ženska ne sme prepustiti usodi let in staranja, njeno življenje ne sme ostati zaprt med štirimi stenami, kakor tudi ni prav, da se ženska razdaja samo za družino in dom. Njena vloga je veliko večja in tega se mora sama zavedati in reagirati. Delo je napisano v narečju in Tatjana pravi, da ga je napisala tako, ker je narečje bližje publiku in predvsem zato, ker se dandanes premalo občuje v pristni, domači govoric. «Venderig'le» strašno opravlja-

jo in tista, ki ima najdaljši jezik jo tudi najbolj skupi, vendar se na koncu zaveda, da «kativerije» ne pripeljejo daleč in se nekako osvesti.

Ženske se predstavijo tudi s pevskim zborom «V. Vodnik» ženskim seveda, ki ga vodi Vihra Kodrič.

Na koncu je Nerina povedala še to: «Z veseljem ugotavljamo, da nas povsod prisrčno sprejmejo, mi pa se zato toliko bolj potrudimo, da občinstva ne razočaramo. Predvsem tudi zato, ker je ta naša predstava res samo naša, v smislu, da smo same pripravile vse, od scen in vsebine do tehničnih del».

mkr

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so prispevali za sklad DELA:

iz Doline: Bruno Prašelj, 4.000 lir; Drago Slavec, 4.000 lir; Josip Lovriha, 4.000 lir; Josip Sancin, 2.000 lir; Mario Sancin, 4.000 lir; Ivan Škabar, Viktor Ravbar, Egidio Baiss in Milan Purič iz Velikega Repna ter Stano Škabar s Cola, vsak po 4.000 lir

Alojz Sedmak, Križ 306, 4.000 lir; Bogoljub

Peričič, Šempolaj, 4.000 lir; Avgust Colja, Seljan, 4.000 lir

Viktor Kralj, Boršt 43, 2.000 lir; Milko Legiša, Vižovlje 9/A, 4.000 lir; Sancin Marjo, Zabrežec 50, 4.000 lir; Josip Pertot, Zabrežec 29, 4.000 lir; G. Piščanc prispeva 5.000 lir

Ota Marjo - Boljunec 357, prispeva 14.000 lir za sklad DELA.

Dušan Žerjal, Dolina 346, prispeva 2.000 lir za DELO.

Vsem se zahvalujemo.

Poročila krožkov in sekcij

Kongres Devinsko-Nabrežinske sekcije

Devinsko-nabrežinska sekcija je med prvimi opravila svoje vsakoletno preverjanje ter se sestala v soboto, 21. februarja, na rednem kongresu. V dvorani «Igo Gruden» v Nabrežini, sta številnim prisotnim članom in somišljenikom podala svoja politična poročila tovariša Širca in Groppi.

Tov. Širca je orisal zapleteni položaj naše pokrajinske stvarnosti ter razvil osrednjo temo kongresa, to je prisotnost in vplivnost komunistov na ozemlju, kjer ozemlje pomeni skupek zgodovinskih, družbenih, narodnostnih, ekonomskih in kulturnih sestavin. Posebno je tu naglasil na manjšinsko problematiko ter na nujnost, da se znotraj partije razvije globlja analiza ter temu specifična akcija, tako v pogledu kadrovske politike, kakor tudi kulture in obveščanja.

Tajnik sekcije Groppi je v svojem poročilu podal širšo panoramo mednarodne situacije, s posebnim poudarkom na nujnost miru in mednarodnega sožitja. Glede italijanske stvarnosti je tov. Groppi razvil ključne politične teme, ki izhajajo iz novemberske resolucije centralnega komiteja ter nujnost reorganizacije partije sosledno s principi poročila tov. Napolitana v januarju ter zaključki pokrajinskega zasedanja 30.-31. januarja. Osrednji del poročila je vsekakor zadeval krajevno in občinsko problematiko, v luči naše politike zavezništva, težav, v katerih se krajevne ustanove nahajajo, dela, katerega mora krajevna organizacija komunistov še opraviti.

Sledila je razprava, v katero so posegli številni tovariši ter naglasili na nekatera osrednja vprašanja, kot so: problem zaposlenosti in štivanske papirnice, problemi mladih, odnosi z drugimi političnimi silami, položaj občinske uprave, referendum in zbiranje podpisov za smrtno kazen.

Pokrajinski tajnik tov. Tonel je kongres zaključil ter prisotne seznanil s potekom pogajanj na pokrajinski ravni z ostalimi strankami glede uprave krajevnih ustanov. Poudaril je zavzemanje komunistov za reševanje odprtih vprašanj slovenske manjšine, tudi v luči ponovnih pojavov protislovenskega šovinizma v Trstu, kjer se pod raznimi oblikami različne, vendar pa ne preveč, sile zbirajo v skupni načrt, ki lahko pomeni nepopravljiv razkol v družbenem življenju Trsta in okolice.

Iz Križa

Na zadnjem pokrajinskem aktivu z Napolitanom, smo obširno razpravljali o obnovi organizacije v naši stranki za razširjevanje in utrjevanje naših političnih načel med množico. Predvsem smo poudarjali, da moramo prilagoditi naše delovanje konkretnim potre-

bam okolja, v katerem operiramo, ter izboljšati in obogatiti naš način dela z novimi in učinkovitejšimi oblikami. Izhalaja je tudi potreba po okrepitvi sodelovanja med posameznimi sekcijami in po tesnejših stikih med sekcijami in krajevno federacijo.

V ta namen je bila ponovno predlagana ustanovitev conskih odborov, ki naj bi koordinirali delo v večji skupini sekcij in zagotovili posredovanje informacij, mnenj, stališč in predlogov med temi in federalnimi organi. Decentralizirani conski odbor bi nedvomno pripomogel organizativno šibkejšim sekcijam ter bi pospešil in utrdil tiste oblike delovanja, ki med nekaterimi že obstajajo.

Posamezno območje, v katerem naj bi deloval conski odbor, vključuje sekcije, ki v glavnem operirajo v okolju s podobno družbeno strukturo in stvarnostjo (kakor je lahko vas ali predmestje), ki se torej spoprijamejo s sličnimi vprašanji in potrebami množice. Iz organizacijskega vidika je ta porazdelitev najprimernejša. Vendar ostane odprto vprašanje odnosa in sodelovanja med sekcijami, ki delujejo v različnem družbenem okolju, med katerimi je povezava zelo šibka.

Naša partija je organizirana in razvija svoje delovanje v najrazličnejših stvarnostih: v vaseh, v predmestju, v mestnih predelih, v tovarnah in državnih ustanovah (kakor je dežela ali RAI-TV). Zato se tudi razlikujejo oblike njenega političnega delovanja in pristop do družbenih vprašanj. Ne moremo se torej omejiti le na stvarnost svojega okolja, ampak se moramo seznaniti tudi z vprašanji in težavami, ki se porajajo ob delu drugih sekcij. Zato naj bi conski odbor ne le ostal organ povezave med štirimi ali petimi sorodnimi sekcijami, ampak naj bi se uveljavil tudi kot posrednik mnej in izkušenj med sekcijami različnega teritorialnega območja.

Konkretno, bi lahko skupina sekcij, ki delujejo v različnem okolju, razvila širšo diskusijo na primer, o vprašanju odnosa med slovensko in italijansko skupnostjo v naši pokrajini. Vemo, da prisotnost slovenske narodnostne skupnosti, ki živi tako v mestu kot na podeželju, je bolj izrazita v okoliških vaseh, medtem ko je v mestnih predelih manj kompaktna. Ne moremo niti nimo dejstva, da delajo v tovarnah tudi delavci slovenske narodnosti. V različnem okolju se torej postavlja isto vprašanje, to je kakšen odnos obstaja med slovensko in italijansko skupnostjo in kakšen je pristop sekcije do tega problema. Mislim, da bi na tak način ne samo obogatili naše politično delovanje, ampak bi si razjasnili marsikatero nesoglasje in dvom, ki izhajata prav iz površnega poznanja realnosti, v kateri posamezna sekcija operira.

Norina

Krožek ZKMI Devin-Nabrežina

Med najpomembnejše pobude devinsko-nabrežinskega krožka ZKMI

spadajo nedvomno pogosti stiki, ki jih organizacija ima z mladinskimi konferencami iz matične domovine ter SR Hrvatske. Prav te dni, 7. in 8. februarja, se je predstavništvo ZKMI Devin-Nabrežina udeležilo mednarodnega srečanja mladih, ki se je vršilo v radovljiški občini. Sicer pa se prijateljske vezi z organizacijami sosednje države krepijo že več mesecev. Prvi koraki so bili storjeni že ob proložitosti festivala komunistične mladine maja lani, katerega se je udeležila tudi mladinska delegacija iz pobratene občine Buje. Do uradnega srečanja med organizacijama je prišlo meseca oktobra, ko so devinsko-nabrežinski komunistični mladinci več dni gostovali v Bujščini, kjer so se med drugim udeležili občinske slovesnosti ob dnevu SKOJ in športnega turnirja. Na mitingu so bile začrtane smernice o nadaljenem sodelovanju, obenem pa je obisk omogočil navezavo stikov z delegacijo OK ZSMS iz Radovljice. Krožek je pri tem sklenil poglobiti novo prijateljstvo, zato je priredil konec novembra prijeten izlet v radovljiško občino z ogledom najznamenitejših krajev.

Tovariške vezi med mladimi iz treh občin so postale tesnejše ob priliki praznovanj 60. obletnice KPI. Poleg delegacij OK ZSMS iz Radovljice ter OK SSOH iz Buj, je bilo gost ZKMI Devin-Nabrežina tudi predstavništvo OK ZSMS iz Ilirske Bistrice. Šlo je za prvo pomembnejše srečanje, ki ga je priredila ZKMI v občini. Skupno odposlanstvo je bilo uradno sprejeto v navzočnosti župana Škerka ter občinskih svetovalec Širca in Depangherja. Dejstvo, da se je dvodnevna obiska udeležila tudi delegacija iz Ilirske Bistrice, vsekakor potrjuje iskanje oblik sodelovanja z mladinci; s katerimi v preteklosti ni bilo stikov. Poleg ogleda nekaterih zanimivih krajev v občini, so se delegacije udeležile tudi proslav 60 letnice ustanovitve KPI, v Križu in Trstu. 31. januarja je potekala tudi slavnostna štafeta v počastitev obletnice partije, ki so jo uspešno organizirali komunistična mladina iz Zgonjke, krožki ZKMI iz Devina-Nabrežine, Križa in s Proseka-Kontovela. Pobuda je obenem prvi primer širšega sodelovanja med političnimi mladinci tega okraja.

Sedmega in osemga februarja je predstavništvo ZKMI Devin-Nabrežina, kot smo že prej omenili, gostovalo v Radovljici, kjer se je vršil takoimenovani «Teden mladih radovljiške občine». Na njem so sodelovale še sledeče delegacije in kulturne skupine: SSOH Buje, Dijaški slovenski dom iz Celovca, skupine Zveze socialistične mladine iz Varaždina (SR Hrvatska), Brusa in Sviljanca (SR Srbija).

Povabljenе skupine so se udeležile večera kulture, ki je bil v Ažmanovi dvorani v Bohinjski Bistrici.

Radovljiški mladinski manifestaciji, ki pomeni stičišče prijateljskega sožitja med mladimi generacijami različnih narodnosti so veliko pozornost posvetila tudi sredstva javnega obveščanja.

V.I.

NADALJEVANJA

NEVARNOST

krogov pakta NATO, da so podprli poskus državnega udara, si lahko predstavljamo, da so si pučisti pričakovali od tod vsaj simpatijo, če že ne dobrohotno nevtralnost, kot v primeru državnega udara turških generalov. Nikakor si ne smemo delati utvar, da sta ZDA in NATO zagovornika svobode in demokracije. Le do določenih meja, ko sta svoboda in demokracija v korist tem silam, v nasprotnem primeru pa si ne pomišljajo niti za trenutek in udarijo. Turčija je živ dokaz takega početja in tudi odgovor na tolikokrat postavljeno vprašanje «cui prodest», komu koristi, naprimer, terorizem.

Mar je tako težko razumeti, da je vzdušje mednarodnega enačenja med terorizmom in komunizmom (Reagan) in groženj z vojaškimi posegi v Salvadorju vtilo novega poguma starim ostankom poraženega fašizma? Kdo bi, pravzaprav, obsodil državni udar v Španiji, če bi uspel? Ko so generali prevzeli oblast na Turškem so se oglasili samo redki komunisti, socialisti so bili v zadregi, drugi pa so molčali, da bi prikriili svojo simpatijo za vojaško diktaturo. S salvadorsko klerofašistično hunto ne solidarizira samo Bela hiša in njen novi gospodar, pač pa predvsem demokrščanska internacionala. Pravkar se v Evropi mudi ameriški odposlanec, ki skuša prepričati evropsko solidarnost s salvadorskim ljudstvom. Evropa je torej razdeljena na polovico. Je mar tako težko misliti, da je tudi to bilo vpisano v politično računico madridskih pučistov?

ln vendar državni udar ni uspel. Cinično bi se morali najprej vprašati, ali ni bil to namen španske desnice, ki je morda skušala tako nasloviti svoj mafijski poziv političnim in gospodarskim krogom, vojski, policiji, kralju? Ni morda poskus golpeja v Madridu na las podoben poskusu črnega princa Junia Valeria Borgheseja v Rimu, decembra 1970?

Ali pa je šlo za «generalko», za poskus «koristnih bedakov», ki so pravim pučistom v senci pokazali, kakšna utezne biti ljudska reakcija v Madridu in kakšna mednarodna politična odzivnost?

Prepričani pa smo tudi, da sedaj celo španski pučisti vedo, kakšnim nevarnostim gredo nasproti, če bi se spet spuščali v podobno pustolovščino. Vedo, da bi delavske centrale oklicale splošno stavko v deželi, da bi komunisti in socialisti reagirali ostro, ne glede na to, ali bi pučisti zajeli kot talce njihove voditelje. Vedo, da deluje med špansko policijo demokratična sindikalna organizacija, ki bi zavrla in dejansko onemogočila represijo nasprotnikov vojaške diktature. Vedo, da bi se evropski demokrati in antifašisti dvignili spet proti fašizmu v Španiji.

To smo dokazali tudi pri nas, v Trstu, kjer so se demokrati takoj zbrali in manifestirali. Tržačani ne pozabljajo, da se je na stotine slovenskih, hrvaških in italijanskih antifašitov borilo na španskih

okopih pred 45 leti, v vrstah mednarodnih brigad, proti fašizmu. Franco je tedaj zmagal, vendar španska republikanska vojska ni bila uničena. Pojavila se je po vsej Evropi le nekaj let pozneje, ko je vzplamtela partizanska vojska proti nacističnemu okupatorju. Bivši borci vedo, da so bili «Španci» prvi vojaški in politični kadri zmagovitih osvobodilnih vojn in socialističnih revolucij.

To je, končno, naš dolg do Španije. Španskemu ljudstvu dolgujemo predvsem to, da nam je s svojo žrtvijo in porazom omogočilo zmago nad nacifašizmom v Evropi. Danes mora Evropa zagotoviti Španiji demokracijo. Boriti se mora, vsak izmed nas, proti fašizmu in terorizmu na lastnih tleh, če hočemo, da bo Evropa še dalje živela v svobodi.

REFERENDUMI

in torej vojaškim procesom za vsako neumnost. Pred vojaška sodišča so doslej šli predvsem nedisciplinirani vojaki, oporečniki iz razlogov vesti, Jehovci, anarhisti itd. Obstoje vojaškega sodstva gotovo ni preprečil zlorabljanja vojaške oblasti v višjih sferah, pač pa je služil za ustrahovanje mladih ljudi v vojaški suknji. CK KPI sicer tega vprašanja ni povsem poglobil in je prepustil odločitev partijskemu članstvu na desetdnevnom posvetovanju. Tržaška federacija KPI ja vsekakor sklenila, da svetuje CK KPI glas DA, torej za odpravo vojaških sodišč v mirnem obdobju.

Skratka: dvojni NE proti spremembam zakona o prekinitvi nosečnosti, NE proti odpravi orožnega lista, DA za odpravo dosmrtno ječe in DA za odpravo vojaških sodišč v mirnem obdobju.

Zavedati se bomo morali, da je ljudem v volilni kampanji za referendum potrebna predvsem točna informacija o vsebini posameznih referendumov, da ne bodo prevladali demagogija in emocionalni klici, kajti največja nevarnost je, če bi se referendum spet spremenili v politično obračunavanje. Za to so volitve, na pa referendum, ko mora prevladati resna presoja o vsebini predlogov.

Ob tej vsebini se lahko opredeljujemo pozitivno ali negativno, za odpravo ali za potrditev obstoječe zakonodaje, ne bi pa smeli preizkušati ob referendumih poglabljanje prepada med demokracijo in ljudstvom, parlamentom in strankami ter volilci. V nasprotnem primeru bi med referendum in plebisciti fašističnega značaja bil le majhen korak.

st.s.

POKRAJINA

pooblaščenih zadev. Vse to pa je mogoče le v okviru enotne dežele Furlanije - Julijske krajine, v kateri je slovenska manišina najpomembnejši vezni člen med Furlanijo in Julijsko krajino.

Dogovor o teh petih točkah bi, po našem mnenju, ustvaril trdno podlago za oblikovanje potrebnih upravnih koalicij. Tokrat pa bi nikakor ne trpeli dogovora na papirju, kateremu bi sledila diskriminacija do komunistov. Zato smo vsem strankam ponovili, da pomeni sporazum o vsebini političnega nastopa

tudi dogovor o skupnem upravljanju mesta, brez diskriminacije do KPI, kot v preteklosti.

V teh dneh se je odposlanstvo KPI srečalo z voditelji PSI, PSDI, PR, SSK, KD, LPT in preverilo njihove odgovore, ki niso navdušujoči. Sedaj bo o teh odgovorih razpravljaj pokrajinski komite KPI in vse osnovne organizacije partije. Šele na osnovi tega posvetovanja bodo vodilni organi KPI sprejeli odločitve v zvezi z zadržanjem komunističnih svetovalskih skupin v občinskem in pokrajinskem svetu.

Prepričani smo, da nima smisla vztrajati pri ohranjanju «statusa quo». Vsaka politična sila naj si prevzame svojo odgovornost pred zgodovino našega mesta in odnosov na meji. Mi smo svoje pogoje povedali.

Vzporedno s srečanji, o katerih je bil govor, so se sestale tudi delegacije KPI, PSI in SSK, ki so razpravljale o položaju v devinsko-nabrežinski občini, kjer smo se vedno zavzemali za oblikovanje tristranske koalicije domačih strank. Občinski program je skoraj dogovorjen, če izznamemo malenkostne točke, o katerih smo vedno pripravljene diskutirati. Odprto je vprašanje skupnega upravljanja. KPI in PSI vabita Slovensko skupnost, naj se pridruži s svojimi zastopniki, pri čemer ji ne zagotavljata samo enakopraven položaj v koaliciji, ne glede na številčnost svetovalskih skupin, pač pa upošteva tudi večkrat izraženo potrebo SSK o uveljavljanju na predstavniški ravni, kakor tudi željo SSK, da bi bila prisotna v pomembnih organih industrijskega, finančnega in šolskega načrtovanja.

Predlogi KPI in PSI so taki, da omogočajo «časten kompromis», na katerem je mogoče ustvariti v Nabrežini trdno koalicijo domačih in slovenskih sil. Drugih možnosti ni, razen komisar-ske uprave in novih volitev.

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi stalnega naraščanja cen smo primorani povišati naročnino za naš časopis, ki bo za letošnje leto znašala 6.000 lir, za podporne člane pa 10.000 lir.

Vabimo vas torej, da naročnino čimprej poravnate, neposredno v uredništvu, pri raznašalcih ali pa s pošto položnico na tekoči račun št. 11/7000 - Federacija KPI, via Capitolina 3 Trst. (na hrbtno stran napišite Naročnina Delo) Zahvaljujemo se vam. UREDNIŠTVO

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipolito Stella snc
Ulica Molino a Vento, 72 - Trst